

BARDOS 14

Instituto Fermín Bouza Brey / Vilagarcía

Marzo 1996

ESPECIAL
DEDE MANTEIGA

1. PORTADA
Manuel Carballo.
2. SUMARIO
3. EDITORIAL
Isabel González.
4. BIOGRAFIA
Paco Pedro.
5. UN HOME POLIFACÉTICO
Roberto Vidal.
- 6-7-8. PASCUA XOVEN (P. Irimia)
Xavier Blanco.
9. UN BARDOS ESPECIAL
Jose Luis Domínguez Lucio.
10. A SOLIDARIEDADE DE LUTO
Xaquín Rubido.
11. ENTREVISTA «BELVIS»
12. MUERTE DE UN AMIGO
Roberto Pereiro.
Ilustración: Rubén Pérez Puig (4ºESO) Antón Romero Ces.
13. OS CAMIÑOS DE DEUS
Manuel Tubío.
14. SEMPRE TE RECORDAREMOS «PEREGRINO»
Una peregrina.
- 15-16. NA MORTE DE PEPE MANTEIGA (Publicado na revista «Irimia»). Piedad.
- 17-18-19-20. IN MEMORIAM
Paco Pedro.
Ilustración Rubén e Antón
21. PEPE R. MANTEIGA, «AMIGO FORTE DE DEUS» (Publicado na revista «Irimia»). Luz Louzao.
22. DESDE RIVEIRA O NOSO AMIGO PEPE MANTEIGA
Paz Arca e María José Carreira.
23. MARCOU A NOSA HISTORIA
Parroquia de Fontecarmoa.
24. DEBUXO
Jose Luis Domínguez Lucio.
- 25-26. AS SUAS OUTRAS OCUPACIONS
Equipo de Mantemento.
Ilustración Rubén e Antón.
27. COMIX
Rubén e Antón.
28. LEMBRANZAS
Jose Luis Bouzada.
29. «TARXETA AMARELA»
Alumnos de 3º FP e 1º Bacharelato.
Ilustración Rubén e Antón.
- 30-31. O TEATRO NA XUNQUEIRA
Grupo de Teatro «Clámide».
32. ATA NOS
Fátima García Doval.
33. DEBUXO
Jose Luis Bouzada
34. A NOTICIA NA PRENSA LOCAL
LA VOZ: «Simplemente Pepe» (Jose Ramón Alonso de la Torre).
EL FARO: «Os feligreses de A Xunqueira...»
35. UN ADEUS
Bieito Iglesias
Ilustración: Rubén e Antón
36. CONTRAPORTADA: SEQUEIROS
Colaboración de Pepe Manteiga para o nº 10 de Bardos.

*Este número de BARDOS que tedes nas mans é un número moi especial. Recentemente un feito conmoveu as nosas vidas: a morte dun amigo, dunha persoa extraordinaria, **Pepe Manteiga**. A súa ausencia deixounos unha grande dor que queremos proclamar e compartir para amortecela.*

*Por iso, as persoas que facemos a revista **BARDOS**, onde el tamén colaborou, quixemos abrir estas páxinas máis alá da comunidade escolar; quixemos recoller a voz daqueles que compartiron intensamente con Pepe proxectos, arelas e inquedanzas. A diversidade de enfoques que se recollen dan boa conta de que Pepe era incansable, polifacético e entusiasta.*

Esta é a nosa pequena homenaxe a unha persoa que saíu do pobo e se identificou con el, que soubo recoñecerse nas súas orixes e dignificalas, que era rico e xeneroso en sabiburía e amor. Un amor que hoxe queremos corresponder con estas páxinas.

Na túa memoria, Pepe.

7-2-1952: Naceu no PIÑEIRO, parroquia de BUXAN no concello de ROIS.

NA ORDENACION DE DIACONO

Xuño 1962: Aproba o ingreso no Seminario Menor de Santiago, empezando os estudos en setembro de ese ano.

1962-69: Cursa no Seminario Menor seis cursos de Humanidades e o Preuniversitario.

1969-71: Cursa dous anos de Filosofía no Seminario Maior.

1971-76: Desprázase a Madrid onde cursa cinco anos de Teoloxía na Universidade Pontificia de Comillas.

1976-79: É destinado como *FORMADOR INTERNO* no Seminario Menor de Santiago.

ORDENES SAGRADAS.

13-3-1978: Recibe o Lectorado e o Acolitado no Seminario Menor de Santiago.

19-7-1978: Recibe o Diaconado na finca do Seminario na Pobra do Caramiñal.

23-9-1979: Recibe o Presbiterado de mans de D. Angel Suquía, Arcebispo de Santiago, na súa parroquia natal de San Xoán de BUXAN, onde di a Primeira Misa.

DESTINOS PASTORAIS:

8-10-1979 : É destinado a Santa Uxía de Ribeira como Vicario Parroquial.

11-2-1985 : É destinado ás parroquias de A Nosa Señora da Xunqueira e San Pedro de Fontecarmoa, en Vilagarcía de Arousa.

FALECIMENTO:

21-1-1996: ás cinco e media da madrugada, entregou a súa alma a Deus, seis meses despois de que lle diagnosticara un cancro de pulmón.

Un poliedro é unha figura xeométrica dotada de varias caras plans. Un dos máis coñecidos é o cubo («dado»). A metáfora do poliedro é, a miúdo, utilizada para indicar a riqueza de contidos dunha mensaxe. Pepe Manteiga foi para moitos de nós, na súa corta vida un poliedro de múltiples caras nas que vimos reflexadas as nosas inquietudes e cuio estímulo nos fixo máis fortes e libres.

Así, dunha febra especial debe de estar feita unha persoa cando a súa perda suscita máis dor, cando sectores políticos e sociais do máis variado coinciden en suliñar o terrible da súa ausencia.

Tiña unha múltiple actividade como sacerdote, profesor, dinamizador da parroquia e asociación cultural A Xunqueira, organizador da Pascua Xove, membro activo de movementos cristiáns de base, teólogo, colaborador en calquera «causa perdida» que o seu bo criterio lle suxerise (movemento 0,7%, obxección fiscal, ecoloxismo...), co-fundador da Plataforma Galega contra o narcotráfico, o seu compromiso coa mocidade (acampadas xuvenís, múltiples actividades...), cos marxinados (Cáritas,..., o estar sempre dispoñible), co galeguismo (na súa actividade relixiosa ou laica nunca arrenegou do galego popular da súa infancia)... O seu bo criterio, propiciador do calor humano lle permitía, sen contradiccións, estar vencellado ao deporte popular (F.C. Arousa) ou mesmo á peña quinielística do instituto con varios compañeiros (¡Que lle importaba a Pepe acertar un pleno!)

¿Facerse millonario co xogo? El xa era afortunado por múltiples razóns. Utilizábaa, simplemente, coma un pretexto máis para ter, periodicamente, unha comida cun grupo de xente que apreciaba).

Por estas e outras múltiples razóns, un próximo colaborador indicaba a súa perda, con linguaxe bíblica, que foi un

«elexido». Un, modestamente e con linguaxe laica, non posuíndo o don da fe (que sería un saudable bálsamo nestes casos) prefire condensar as cualidades humanas de Pepe con Bertold Becht «Hai persoas que loitan un día, e son boas,..., hai persoas que loitan toda a súa vida. Esas son imprescindibles.»

Para min Pepe é, no sucesivo, un faro, un punto de referencia, un reto que oriente a miña vida. Ante unha indubidable crise de valores, en momentos de confusión e incertidume, Pepe encarnou valores humanos impercedeiros, comúns a múltiples culturas, polo que estará vivo sempre no noso recordo. Practicou con acerto o xa clásico lema: «Que a verdade, a bondade e a beleza guíen a túa vida».

Ata sempre, amigo.

Ante unha indubidable crise de valores, en momentos de confusión e incertidume, Pepe encarnou valores humanos impercedeiros

Roberto Vidal

Canción de raiba e esperanza dende Arousa para Pepe Manteiga.

Permítenos, Pepe, hoxe dende Arousa canta-la nosa tristura pola túa ausencia, chora-la nosa raiba e impotencia, agradecer tódolos regalos que nos fixeches estando entre nós. Sabiamos que isto ía a acontecer, pero haiche un camiño longo dende o saber ata o asumir, e agora tócanos, entre bágoas e esperanzas, andar ese camiño.

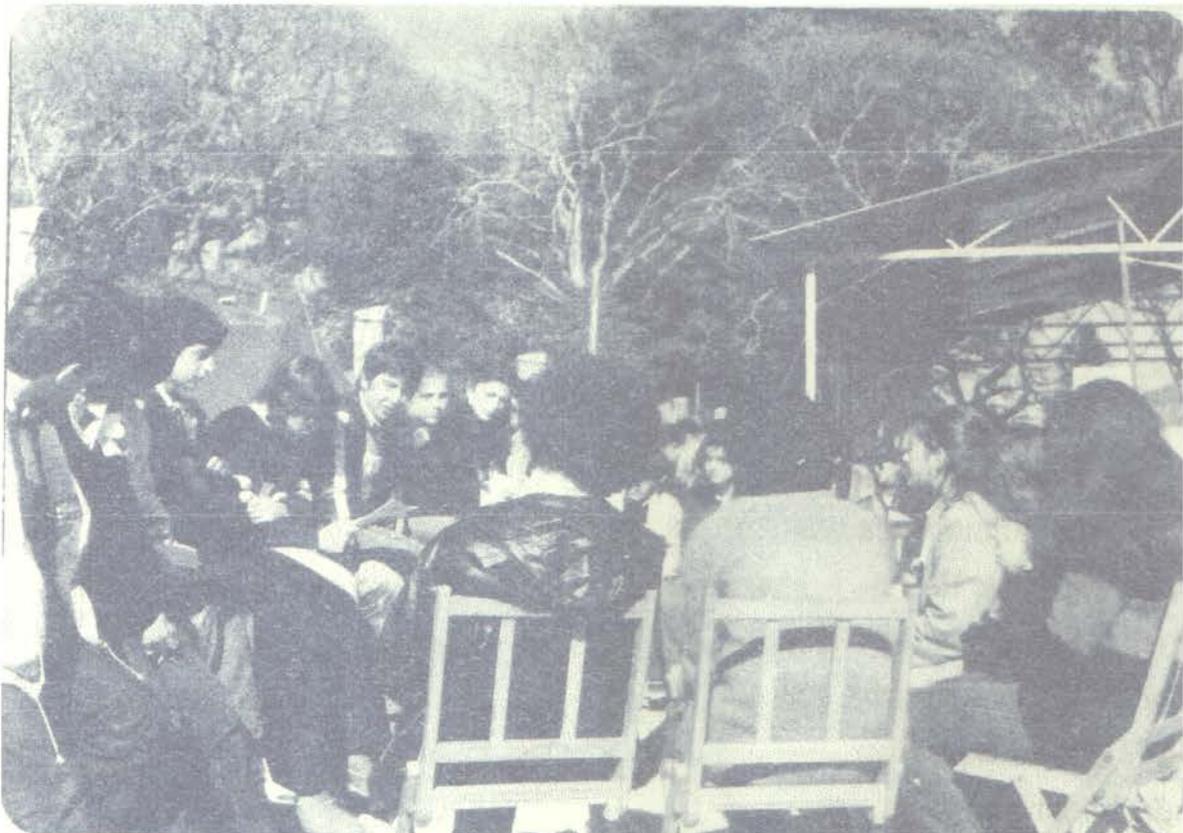
Hoxe dende Arousa cantámosche a ti, damos gracias a Deus por ti e berramo-la túa ausencia.

Hai anos, coma ti sabes, escribín un traballo sobre a Pascua. Para facelo, recollín moitos testemuños de xente moza. Un deles narra a experiencia dunha moza de Dena que se achegaba por primeira vez a unha reunión do Secretariado

E comeza deste xeito: «Aquela primeira vez, cando cheguei, estaba unicamente Pepe Manteiga, que me recibiu con moita

amabilidade, pero eu dubidaba se aquel home era un paisano da vila, o sancristán ou o crego da Parroquia». Creo que nestas poucas palabras dise algo marabilloso de ti, Pepe: nunca andaches pola vida facendo «de alguén», só andaches «de persoa» próxima e amable, acolledora. Non representabas papeis, eras sempre ti, confundible cun paisano ou co sancristán. Gracias, Pepe, por esa espontaneidade túa, por estar sempre aí de xeito discreto, pasando case desapercibido, pero estando moi atento ás persoas e ás súas necesidades.

Cando celebrabamos algún acontecemento feliz: vodas, primeiras misas...; ti nunca podías estar todo o tempo, pero sempre te facías presente dun xeito significativo, coa naturalidade de sempre. Recordo agora, por exemplo, na voda de Miguel e Fátima: así como Aldao rematou de face-lo rito do matrimonio, ti achegástete a eles, décheslle unha longa aperta e marchaches a seguir con outras cosas e tarefas... Sempre atento, Pepe, sempre en segundo plano, sempre compañeiro, sempre amigo...

Intercambiando opinións

Momentos de descanso

Gracias Pepe tamén pola túa inquebrantable fidelidade á xente moza: fuches fiel á xente moza cando elixiron para unha Pascua un lema que non gustaba en ámbitos máis eclesiásticos; fuches fiel á xente moza da Pascua cando decidiron tratar un tema

diverso ó do ano santo mariano; fuches fiel á xente moza cando se situaron de xeito crítico co modo de organiza-la visita do

Papa a Compostela. Non sei como viviches interiormente eses acontecementos, non sei que comentarías, pero o que si sabemos é que en ningún momento intentaches manipular esas decisións ou dicir aquí estou eu para mandar. Ti funcionabas doutro xeito: o teu era máis ben aquí estou eu para servir, para animar, para alentar. Gracias, dende Arousa, pola

túa fidelidade diaria á xente moza, polo teu desgaste en acampadas e marchas, sempre acompañando, sempre preto...

Gracias por seguirmos alentando tamén cando xa a enfermidade estaba machucándote por dentro e por fóra. Nunca esqueceremos a túa presenza na reunión do Secretariado en outubro. Alí estiveches, co teu físico xa moi deteriorado, alentando unha vez máis, suxerindo reflexións e análises. Ata nos deixaches un lema para cando nos decidamos a facer unha Pascua sobre a Eucaristía: «Se cres, ¿por que non celebras?». Tampouco ese día falaches coma xefe: seguiches aportando e escoitando con moita atención o que outros e outras aportaban. Despois no despacho dixéchnos a algúns: «seguid con esto cando faga falta», e así, coa naturalidade de sempre testaches a favor da Pascua.

Dende Arousa hoxe dámosche as gracias Pepe, por esa fidelidade ás túas raíces e ás túas orixes. Gracias por ese amor teu á nosa Terra e á súa lingua. Un amor que non xurdía, ben o sabemos, de visións particularistas e egocéntricas e insolidarias, senón da convicción de que ese Mundo Novo, Fraternal e Solidario só será real se cadaquén de nós ofrecemos e aportamos as nosas propias riquezas, e ti soubeches valorar e defender con amor apaixonado a cultura labrada polas nosas xentes.

Hoxe dende Arousa, Pepe, invocámoste, agora que xa celebraches de xeito definitivo a Pascua Xoven e Eterna e no ceo fuches recibido cos cantos de Xacobe e de Xaquín interpretados por Nacho, o irmán de Mari e polas mellores voces dos coros anxélicos do Señor para que dende o primeiro momento te sentiras na túa casa coma sempre.

Invocámoste porque seguimos precisando da túa compañía para non cansar e non desacougar, para construír Reino nas nosas casas, nos nosos grupos e parroquias.

Fuches morrer no terceiro domingo do tempo ordinario: normalidade ata o final. No evanxeo dese domingo nárranse dúas cousas importantes: Xesús empeza a predicar dicindo: «arrepentídevos, que xa está aí o Reino dde Deus» e inmediatamente Xesús vai chamar a compañeiros que lle veñan a axudar nesa tarefa de anunciar e construír Reino, de sementar Reino en tódolos recunchos e vieiros. Precisamos bos sementadores. Eso fuches ti para nós, Pepe: un grande sementador do Reino con palabras, accións e xestos.

Agora estás na casa do sementador por excelencia e por iso nós invocámoste: precisamos sentir que nos segues apoiando nesta sementeira. Ti sabes da pobreza das nosas vidas, das grandes carencias e fraxi-

lidades dos nosos grupos e comunidades. Síguenos transmitindo a túa fe inquebrantable nesta grande causa de transformalas nosas vidas, os nosos ambientes, a nosa Igrexa. Sigue alentándonos nos momentos de cansazo e desilusión, sigue poñendo a túa palabra cálida cando nos tente a división ou as rupturas, ~~sigue estando por detrás,~~ nun segundo plano, atento sempre a dicila palabra ou a face-lo xesto máis oportuno para que todo saia ben, para que o reino siga medrando aquí, neste lugar onde o mundo se chama Arousa, neste lugar dende o que hoxe cantamos con raiba e esperanza... Amén. Bicos e apertas de todos e todas.

21 de Xaneiro de 1996
III Domingo Tempo Ordinario
Xavier Blanco
e o secretariado
da Pascua Xoven de Arousa

Este un Bardos especial, un Bardos que se aparta do seu típico contido variopinto, da súa pluralidade de artigos, un Bardos que se adica esta vez, merecidamente, a un home, Pepe Manteiga, que era, é, e seguirá sendo unha das raíces deste centro de ensinanza.

Facer neste artigo unha biografía de Pepe é o máis lonxano que teño pensado, deso xa sobrarán quen o faga. Eu vou falar do Manteiga que coñecín, do cura que non era cura, senón un dos homes coas ideas máis claras que eu teño visto.

Certo que é costume falar ben dos difuntos, non sei o porque, e dende logo eu non vou facelo, ao menos conscentemente.

E ademais falarei claro: Manteiga era un pesado.

Un plasta de tío que se preocupaba en exceso polo que vai mal, pola SIDA, o racismo, as drogas, a pobreza, e o peor non é que se preocupara, o peor é que o decía.

Un plasta de tío que se preocupaba en exceso polo que vai mal, pola SIDA, o racismo, as drogas, a pobreza,...

Pepe nun artigo de prensa, queixábase do París-Dakar, non lembro agora o texto xusto, máis si a súa mensaxe. ¿A quen se lle ocorre opoñerse a unha proba deportiva defendendo aos que de verdade padecían os avatares da proba, que non eran os pilotos

¡Pobres deles! senon os auténticos donos do deserto, os seus habitantes. A Manteiga, claro.

Foi Manteiga, ademais, o único cura cos que eu falei, cando a saída ao público daquel polémico catecismo, que me dixo abertamente que tiña máis dun «defectillo». E falei con moitos, non vaiades pensar.

Pepe, co seu sempiterno pitillo e a súa voz grosa, rindo socarrounamente entre a neboa do fume.

Pepe, acaudillando unha tropa de xoves nunha xuntanza relixiosa.

Pepe, o primeiro cura que non me falou coma un cura, e que non se cortaba un pelo en dicir as cousas como as vía, ata se era descontra a xerarquía.

E polo que vexo xa estou a falar del ben, como fan todos, agora que xa non está con nós. Pero debe ser que o que eu penso del é eso, que era un tío caralludo. Unha magoa.

Seguro que esté onde estea, estará dando a paliza para que as cousas se fagan ben.

Deica pronto, amigo Manteiga.

Seguro que esté onde estea, estará dando a paliza para que as cousas se fagan ben.

Jose Luis Domínguez Lucio.

Nos tempos que corren, cando os valores dominantes na sociedade son o consumismo, a competitividade, a indeferencia, a indolencia,..., Pepe era de esas persoas coas que podes contar; era dos que vai contracorrente, cando o máis fácil é deixarse levar; era dos que defendía con coerencia, desde a súa perspectiva cristiá e galega, valores alternativos aos que predominan no noso entorno.

Como comentaba cun compañeiro de traballo, **Pepe era desas persoas que lle dan prestixio ao cristianismo. Porque tiña como nordea da súa vida intentar ser coerente coas ideas que defendía.** Estaba nas antípodas desa IGREXA do poder e a ostentación, da hipocresía que para min representa o aparello xerárquico-institucional. Eu vivín a Pepe como un cristián de base comprometido socialmente, e foi nese terreo onde conectamos persoalmente e fomos descubrindo que tiñamos un amplo abano de preocupacións comúns: a solidariedade co povo palestino, a oposición á guerra, a demanda dun Hospital Comarcal, a loita contra o Narcotráfego, a loita contra a inxustiza, estar do lado dos desamparados como diría el... Deste xeito fomos coñecéndonos, deixando a un lado os nosos prexuizos, un crego e un ateo, establecimos unha certa complicidade ao ser conscientes da nosa coincidencia nunha serie de valores e actitudes que ían contra as ideas dominantes nesta sociedade.

Dabamoslle voltas, nos últimos tempos, á posibilidade de realizar un Encontro que servira de intercambio de experiencias e puntos de vista sobre os problemas sociais, como xeito de pór en contacto ás diferentes organizacións sociais. Esta idea xurdiu da mutua preocupación sobre a falla de contacto entre as organizacións cristiás de

base e as organizacións sociais «laicas» e da conciencia de que podemos e debemos colaborar se queremos construír unha sociedade diferente, máis xusta e solidaria.

Durante a súa enfermidade comenteime que estando hospitalizado con outros enfermos, ao enterarse de que era crego ofrecéronlle trasladalo a unha habitación individual, pero que el quería estar coa xente que sofre e ser tratado sen nengunha caste de privilexios e, por iso, rechazou a oferta. Pepe era así, quería ser solidario cos que sofren e penso que o conseguiu.

A palabra SOLIDARIEDADE pódese escribir con tintas diferentes.

Pepe, escribema coa súa cor.

Ogallá, cada quen a escriba coa súa cor particular e poidamos construír un mundo máis solidario e humano entre todos e todas, daquela Pepe estará tamén entre nós.

XOCAS

ENTREVISTA CON D. XOSÉ R. MANTEIGA
 (Publicada na revista «Belvís», Nº 3, DO
 Seminario Menor de Santiago. Ano 1977)

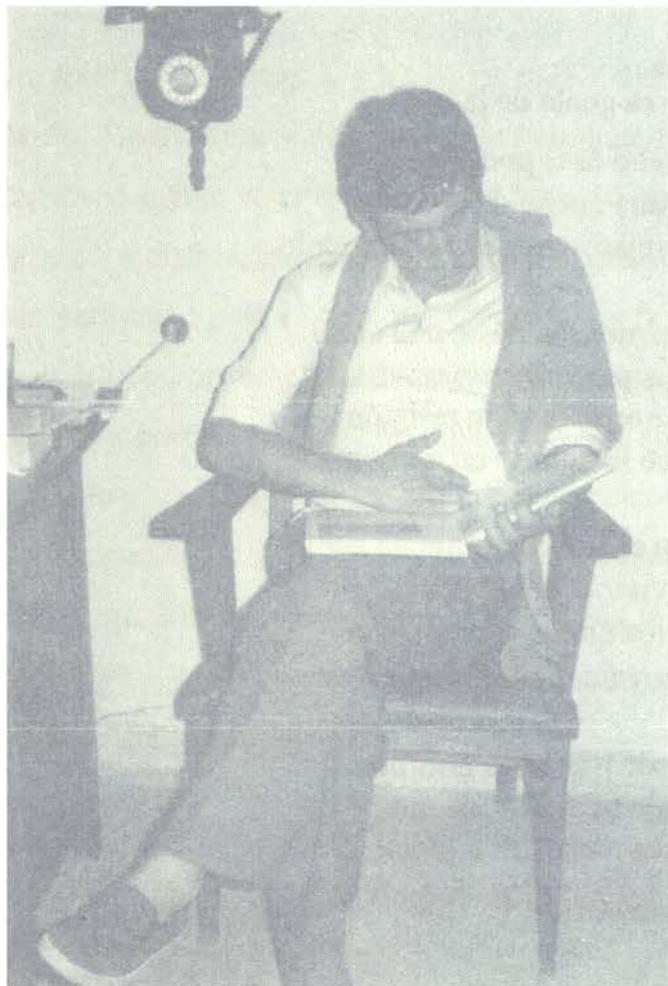
-¿Que significa para vostede que celebremos o Día de Galicia aquí, no Seminario?

-Así como temos necesidade dun corpo para existir, temos tamén necesidade dunha cultura para desenrolar esa nosa existencia. E esa nosa existencia corporal e cultural dáse nunha realidade concreta que é GALICIA.

Non quero tratar o tema da nosa existencia corporal; de si somos de «raza» celta ou non. É moi problemática a resposta e, por outro lado, sería descabelado referirse a este punto cando o home galego ten outros moitos problemas máis importantes que resolver.

Collo, pois, o problema da nosa existencia cultural en consideración. Tomo o termo «cultura» no senso de «cultivar» as súas propias facultades e desenrolalas na súa realidade concreta. Se non o fai deste xeito non acada iso que chamamos «personalidade». Esas facultades do individuo ten que desenrolarse no medio de ese mundo concreto, desa atmósfera de coñecementos, de costumes, de modos de ser e comportarse social e relixiosamente. Pertencemos a un pobo, o galego, que ten un pasado histórico, que está vivindo un presente e que persigue un futuro máis axeitado. descoñecer esta realidade sería moi grave, pois nela está o ser ou non ser persoas feitas e dereitas.

Despois do dito arriba non fan falla máis explicacións. Benvido sexa todo aquilo que nos axude a tomar conciencia do que somos. E este día adicado a Galicia non nos vai a resolver todo, pero si axudar a tomar un compromiso pola nosa terra.

Sáímos do pobo e ao pobo nos debemos. Hoxe todo o mundo cacarea o nome do pobo, pero dubido moito da honradez de moitos grupos ao proclamarse voceiros verdadeiros dos problemas reais da nosa xente. Os grupos políticos buscan os votos do pobo como estratexia para chegar ao poder, prometéndolle non sei cantas cousas.

Por enriba de intereses de poder partidistas **temos que descubrir as reais necesidades do noso pobo e prepararnos para traballar por el dende o posto de traballo que sexa**, seguindo cada un a súa propia vocación.

*E*ra gente de la buena
como ésas pocas quedan
y una noche de invierno
llamaron por ti desde el cielo.

*Tu me enseñaste una cosa
que para mí es maravillosa
me enseñaste tu religión
que la guardo en mi corazón.*

*Tu enseñaste a mucha gente
a vivir decentemente
y los que te consultaban
muy buen rumbo llevaban.*

*Ante todo eras hombre
bajo tu disfraz de monje
ante todo eras humano
y te queremos hermano.*

*Para mí fue un orgullo
aprender al lado tuyo
tus enseñanzas fueron dignas
de un maestro de eucaristía*

*Tu muerte causó dolor
y tu vida mucho amor
tus aulas aun recuerdan
a un buen amigo. José Manteiga.*

Roberto Pereiro García. 4º ESO.A.

Acto cultural na Xunqueira

CAMINANTE NO HAY CAMINO, SE HACE CAMINO AL ANDAR.

Este pensamento que, D. JOSE RODRIGUEZ MANTEIGA mantivo, e desenvolveu no eido cultural da Parroquia A Nosa Señora da Xunqueira, na difícil tarefa de acerca-la cultura ao pobo, sinxelo, é case sempre olvidado nos grandes proxectos culturais que «manexan» os responsables da cultura nos organismos oficiais, case que sempre metidos en «macro actividades», esquecendo case sempre ós cidadáns das zonas periféricas e polo tanto alonxadas do centro das vilas e cidades.

Certo é, que A XUNQUEIRA dende a súa fundación, sempre tivo luz propia no eido da cultura, só con lembrar aquel grupo musical formado por xoves que se chamou AIRIÑOS, que da man do fundador da Parroquia da Xunqueira, D. Jaime Vaamonde Souto, percorreron Europa, levando lembranzas e o agarimo de Galicia ós nosos emigrantes, dá mostra das inxedanzas culturais da NOSA Parroquia.

Partindo deses principios, e sen que iso tivese influido para nada sobre o modo de entender as necesidades das persoas, facendo bo aquilo de que NON SO DE PAN VIVIMOS, D. JOSE, impulsou con todas as súas forzas, ata o esgotamento persoal, TODO O QUE SIGNIFICASE CULTURA. Da súa man nacen todas as actividades que hoxe son realidade tanxible na Xunqueira. EL foi sempre receptivo a todo o que poidese ser axuda ós demais en calquer eido, a norma que nos impartía, era, CANTO MAIS FORMADA E CULTA SEXA A PERSOA, MENOS MANEXABLE E MAIS LIBRE SERA SEMPRE. Unha das eivas que tiña a Parroquia era a falta dun local con certa amplitude para usos múltiples, así cando aparece a posibilidade de conseguir dúas daquelas aulas nas que se impartían as clases ós cativos das PISTAS, antes de dispoñer do actual centro escolar.

Non só nos ten dado eses ánimos que perdías diante das dificultades para conseguilas, (diante da indeferencia dalgún político local) senón que co seu exemplo de non darse nunca por vencido, fomos capaces de vencer os medos e perguiza, así petando onde fixo falta acadamos a concesión das aulas. Así, conqueridas co traballo de todos, COA COMPAÑA SEMPRE DE D. JOSE, nace ese local Parroquial, ó que el lle dá como nome OBRA-DOIRO CULTURAL.

Baixo ese teito teñen acollida todas as inxedanzas artísticas e culturais, sexan teatro, música, coral, gaitas, baile galego, baile de salón, etc. No noso obradoiro os xoves e maiores disfrutaban de festivais axeitados ás súas idades, alí teñen acollida todo tipo de xuntanzas e ata expoñen os seus trofeos, ese grupo de esforzadas persoas que levan a diante o proxecto de baloncesto infantil coñecido coma B. B. C.. Gracias a D. JOSE, nace a asociación cultural Nosa Señora da Xunqueira, que na actualidade cubre a responsabilidade da organización de todos os actos culturais da Parroquia, CON TODA AUTONOMIA que calquera persoa puidese desexar.

Farían falta milleiros de follas é todo o tempo do mundo para poder escribir sobre a débeda que a XUNQUEIRA E VILAGARCIA TEÑEN CON D. JOSE. Malia esa imposibilidade, gustárame que estas sinxelas liñas sexan unha lembranza pola que todos saiban que NUNCA ESQUECEREMOS A QUE SOUBO SER SACERDOTE, COMPAÑEIRO E AMIGO DE TODOS, E QUE EL, ESTARA SEMPRE PRESENTE ENTRE NOS, OBRIGANDONOS A SEGUIR TRABALLANDO A PROL DA CULTURA NA NOSA PARROQUIA DA XUNQUEIRA, AO LADO DE QUEN TOME O TESTIGO DE DIRIXILA CARA ESE FUTURO DE IRMANDADE QUE EL DESEXOU SEMPRE.

Manuel Tubío

Gracias, gracias, gracias José, muchas gracias, gracias amigo José. Esta estrofa que él muchas veces cantó (cambiando de nombre), más de una vez la escuché en el camino de Santiago que él organizó.

Fue un camino en varias etapas, en los meses de julio, desde 1991 a 1995, con un sentido distinto al de la mayoría de los peregrinos que lo realizan. Cebreiro-Santiago, León-Cebreiro, Burgos-León, Logroño-Burgos, y Roncesvalles-Logroño. Cuando les comentábamos a los peregrinos nuestra forma de hacer el Camino, se quedaban boquiabiertos. Les resultaba algo raro, algo fuera de lo normal.

Quizas nadie en vida le dimos las gracias por aquella maravillosa experiencia que nos hizo vivir aquellos días fabulosos que duraban las etapas en el mes de julio durante cinco años consecutivos. El consiguió con su esfuerzo hacer todos los tramos del Camino Francés, los 720 Km. aproximadamente que separan Roncesvalles de Santiago.

Siempre el iba delante del grupo, de vez en cuando volvía la cabeza y si veía algún rezagado minoraba la marcha o paraba a esperar. Siempre consiguió que llegásemos todos juntos al albergue que el había programado para

la etapa del día. Todo lo tenía estudiado, los kms. que debíamos recorrer por la mañana, la sombra donde comeríamos el bocadillo y recobrar fuerzas para poder seguir por la tarde, dónde nos refugiaríamos a pasar la noche... Nosotros sólo teníamos que seguirle, como un rebaño guiado por su buen pastor. Se cansaba como todos, pero nunca se le oyó quejarse ni decir estoy agotado, o me duele la espalda del peso de la mochila, o tengo ampollas en los pies. Nunca, nunca le oímos decir ningún lamento.

Era un hombre sorprendente. Hemos perdido a un ser querido para todos los que tuvimos la suerte de encontrarlo en nuestro camino.

Nunca te olvidaremos. Gracias José, gracias Amigo.

*JOSE RODRIGUEZ MANTEIGA
incansable caminante PEREGRINO
apuraste demasiado el paso,
te adelantaste a buscar el CAMINO,
el camino del Dios que tú nos
enseñaste a conocerle y tenerle como
AMIGO.*

Una peregrina.

No camino de Santiago. Logroño-Burgos 1994

O seu pobo natal, Buxán

Fóisenos Pepe Manteiga, así, de vagariño, discretamente, sen bulla, sen chamar a atención. Así era Pepe e así foi tamén na súa morte.

Os que pasamos algún tempo ó seu carón sempre o vimos coma un amigo, un ser humano entrañable, sempre presente, próximo, fuxindo das aparencias e das alturas. **Tamén o vimos coma crego e coma home dunha profundísima fe.** Pero en ámbolos dous casos coma galego. Non podía ser doutro xeito chamándose Manteiga, tendo nacido no Piñeiro de Buxán de Rois, cemiterio ó que o acompañamos o día 22 do pasado mes de xaneiro. Mais, se un non soubera que quen estaba alí no cadaleito era Pepe, que a igrexa da que saía a voz, porque dentro non se cabía, era a de S. Xoán e que a verde e fría paisaxe que nos envolvía era a que realmente era, podería pensar que por quen se estaba a face-la celebración non era por el, senón,

por outra persoa que falaba nunha lingua que non era a de Pepe, nin por certo a da súa familia, que nos convidou a celebra-la Fe na Eucaristía e agradeceuno-la nosa presenza en galego. Non podía ser doutro xeito, porque son galegos, porque senten e falan en galego. Así o quería Pepe, con coherencia, sen radicalismos, pero con firmeza.

Estabamos alí moitas persoas crentes a maioría, non crentes outros, unidos pola Fe uns e na amizade a Pepe outros. A moitos sorpredeulles ver como algúns compañeiros sacerdotes, moi achegados a el nas clases de teoloxía, na parroquia e en tantas outras actividades, non lograron sintonizar co espírito de Pepe e coa galeguidade de Pepe, que se sentía Igrexa e Igrexa en Galicia. Idea esta que transmitiu a todos, mesmo ós que non somos nados aquí, que tan ben se lles comprendeu e que tan forte nos

chocou o día da celebración.

Perdeuse unha gran ocasión de mostrarnos a todos e tamén ó Sr. Arcebispo a outra realidade da Igrexa en Galicia, á que Pepe estaba moi unido e que nos souberon presentar os curas que prepararon a celebración.

Como cristiá penso que cando unha celebración non ten en conta a realidade e a sensibilidade humana das persoas e o seu entorno, fáltalle contido e sentido, está fóra de contexto.

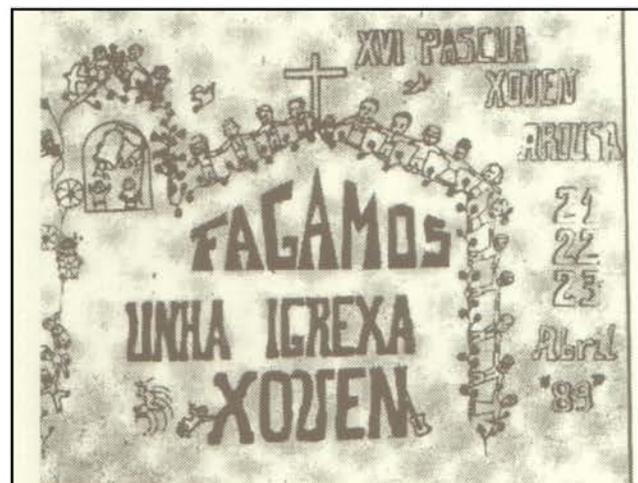
Xórdeme un interrogante. ¿Que pensan ó respecto da mestura «light» de linguas empregadas na celebración, versión clerical de «bilingüismo harmónico», os curas que participan nas Romaxes e Encontros de Crentes, nos que participaba Pepe e onde sempre apareceu como bandeira a contextualización, a encarnación e o compromiso co país dende a Fé?. Gustaríame oír opinións ó respecto, pero máis aínda prácticas de tódolos días.

Se isto lle fixeron a el, ¿que non lle farán a outros?. Tratábase da celebración da Eucaristía no seu recordo. Se fose no recordo doutra persoa que non tivese as cousas tan claras, non me importaría, pero tratábase precisamente del, que sí que as tiña ben claras.

O outro día dicíanos a Sra. Delia, a súa nai, que vivira poucos anos, pero que os vivira intensamente. Ten toda a razón. Estou certa de que se presentou diante do Pai coas mans cheas e aquel sorriso pequeno tan seu. Que descanse en paz e que a semente que espaxouse xermole.

Piedad.

O outro día dicíanos a Sra. Delia, a súa nai, que vivira poucos anos, pero que os vivira intensamente.

Sempre resulta un tanto complicado falar dunha persoa que acaba de morrer, facer unha semblanza do que foi a súa vida, sobre todo cando se tivo unha relación estreita ó longo de once anos. Quizais a complicación neste caso non veña dada por que destacar na súa vida, senón máis ben, por ordenar as múltiples manifestacións dunha vida destacada.

Eu formaba parte do Consello Parroquial cando Pepe chegou á Xunqueira no ano 1985. Estabamos un pouco baixos de moral pola marcha de D. Jaime á Vicaría Territorial Episcopal de Pontevedra, e non saber como ía ser o novo crego. A dúbida estaba presente en todos nós. Hoxe, once anos despois, un comprende as verbas do Vicario ditas hai poucos días: «Tratei de buscar un crego que estivese en consonancia coa forma de vida e de traballo desta parroquia. A min parecíame o mellor, e creo

1ª Comuñón na Xunqueira

Nestes momentos en que o corazón aínda latexa coa gran dor pola perda dun gran amigo, unha semblanza laudatoria parecería o máis xusto. Non vou facelo. Sinxelamente querovos recordar, tanto ós que o coñecestes máis de perto como ó que o coñecestes máis de lonxe, máis que o seu labor, o espírito que aniñaba nel.

que acertei». Nin que dicir ten que todos os presentes contestamos afirmativamente. E dicíamos a verdade.

¿Que nos sucedeu nestes últimos once anos? Pois que Pepe Rodríguez Manteiga non rompeu co que se fixo en anos anteriores; máis ben hai que dicir que mantivo a traxectoria anterior dándolle un

impulso, axeitando o traballo ó seu estilo.

A parroquia era xa coñecida en ámbitos diocesanos. E seguiu sendo coñecida. A pesar diso, el sempre nos dicía que non podíamos vivir «da fama». Había que traballar se queríamos ser exemplo para os demais. Por iso, unha das actitudes máis humanas e cristiás que destacou nel foi a súa invitación permanente ó traballo na comunidade, dando exemplo el mesmo. Non se cansaba de dicilo. ¿Por que? Pois porque sabía o que nos custa saír do noso particularismo, abandonar o noso ego, a nosa comodidade. E se algunha cousa non se facía porque non había niguén, pois facíaa el, xa que era necesario.

A participación comunitaria máis salientable, baixo o prisma cristián, e que segundo dicía, debe regular o traballo do cristián, era a Santa Misa. El quería que fose o centro da vida comunitaria parroquial. Tiña por costume dicir que a Misa Dominical era o momento en que se ofrecía o feito durante a semana e no que se propoñía o que se ía facer na seguinte.

As misas dos nenos e da catequese eran moi animadas. Xa o dixo J.R. Alonso de la Torre hai anos: «Algunos matrimonios desprevenidos han pegado un respingo en el banco de la iglesia al ver a decenas de niños y jóvenes ponerse de pie, tocar las palmas, agacharse y gritar... Se sientan, se levantan... cantando: tope chuli, tope guay, el enrollé de Jesús». É verdade. Había que enrolar á xuventude e ós nenos cos ritmos que escoitan e viven. Sabía o difícil que é hoxe atraer ós cativos e ós xoves e non dubidaba en dar palmas, agacharse, etc., para estar a súa altura. E o mellor de todo foi que moitos maiores que ían a esa Misa, contaxiábanse e actuaban coma os rapaces. Dou fe porque o teño visto.

Tiña por costume dicir que a Misa Dominical era o momento en que se ofrecía o feito durante a semana e no que se propoñía o que se ía facer na seguinte.

Fomentaba a misa participativa, non simplemente oída. Monición, lecturas, peticións, ofrendas,... insistía na participación. E se alguén se puña nervioso no altar, el trataba de animalo para calmalos nervios. Quería que vivisemos o que se facía no altar, por iso non se cansaba de invitarnos a participar como comunidade.

Se a misa dominical era o centro da roda comunitaria, os radios apuntaban a todo o que significase comunidade e participación. Por citar algunhas liñas de actividade que impulsou ou nas que participou, destacan: Caritas e o Comedor Social, Pascua Xoven, apoio o asociacionismo cultural e xuvenil, festas patronais, coro parroquial, campamentos, excursión varias, Cea do Antroido, Camiño de Santiago, mantemento da Igrexa e Obradoiro, Grupos de baile e gaitas, magosto, catequese para todas as idades, biblioteca, apoio ós profesores de relixión nos colexios, Folla parroquial, sen olvidar a súa colaboración especial en temas como a Droga, as Sectas, ben en charlas, conferencias, ou artigos publicados na revista «Encrucillada», a súa participación en coloquios, tertulias en Radio Arosa, Tele Salnés, artigos na prensa, etc., onde sabía que había que denunciar algo co fin de erradicalo ou melloralo.

Seguramente esquezome de cousas ou feitos. Os que lean este artigo e se acorden, que o poñan.

Si quero, agora que estou a falar de parroquia, de sentido comunitario, destacar un feito importante que marcou o desenvolvemento deste traballo comunitario: o día que se inaugurou o OBRADOIRO CULTURAL. Para a Parroquia da Xunqueira foi un día especial. E para Pepe, tamén. El sabía o que nacía con este local. Vou deixar que sexa el quen nos conte o seu significado coas verbas ditas por el na Bendición do local:

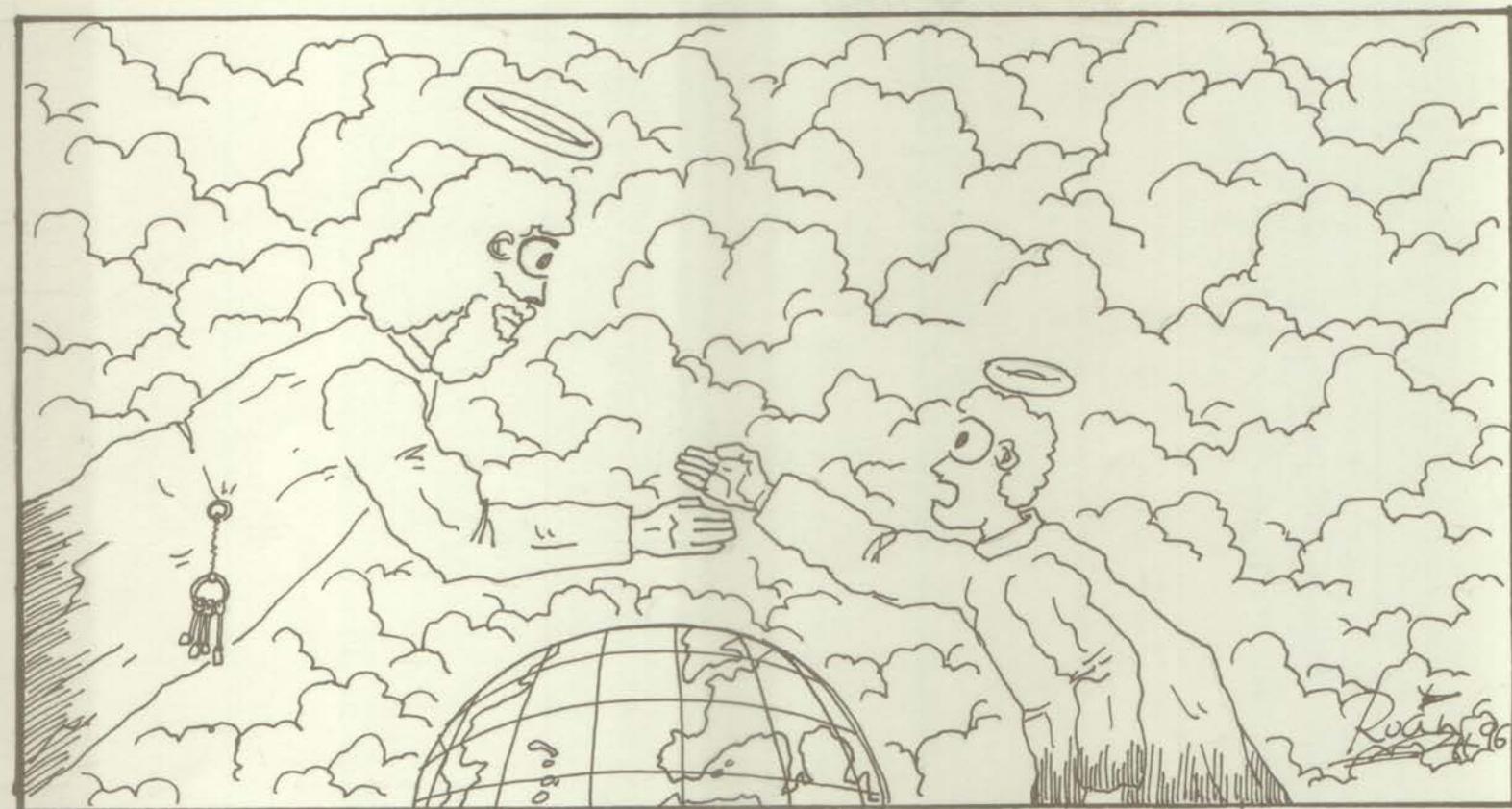
«Bendícenos a nós e a este local onde pensamos fabricar vida e cultura, positividade para nenos, mozos, adultos e vellos nesta barriada de Vilagarcía, rompe-deiro de barreiras e valados que dividen ós seres humanos, espacio de encontro entre persoas».

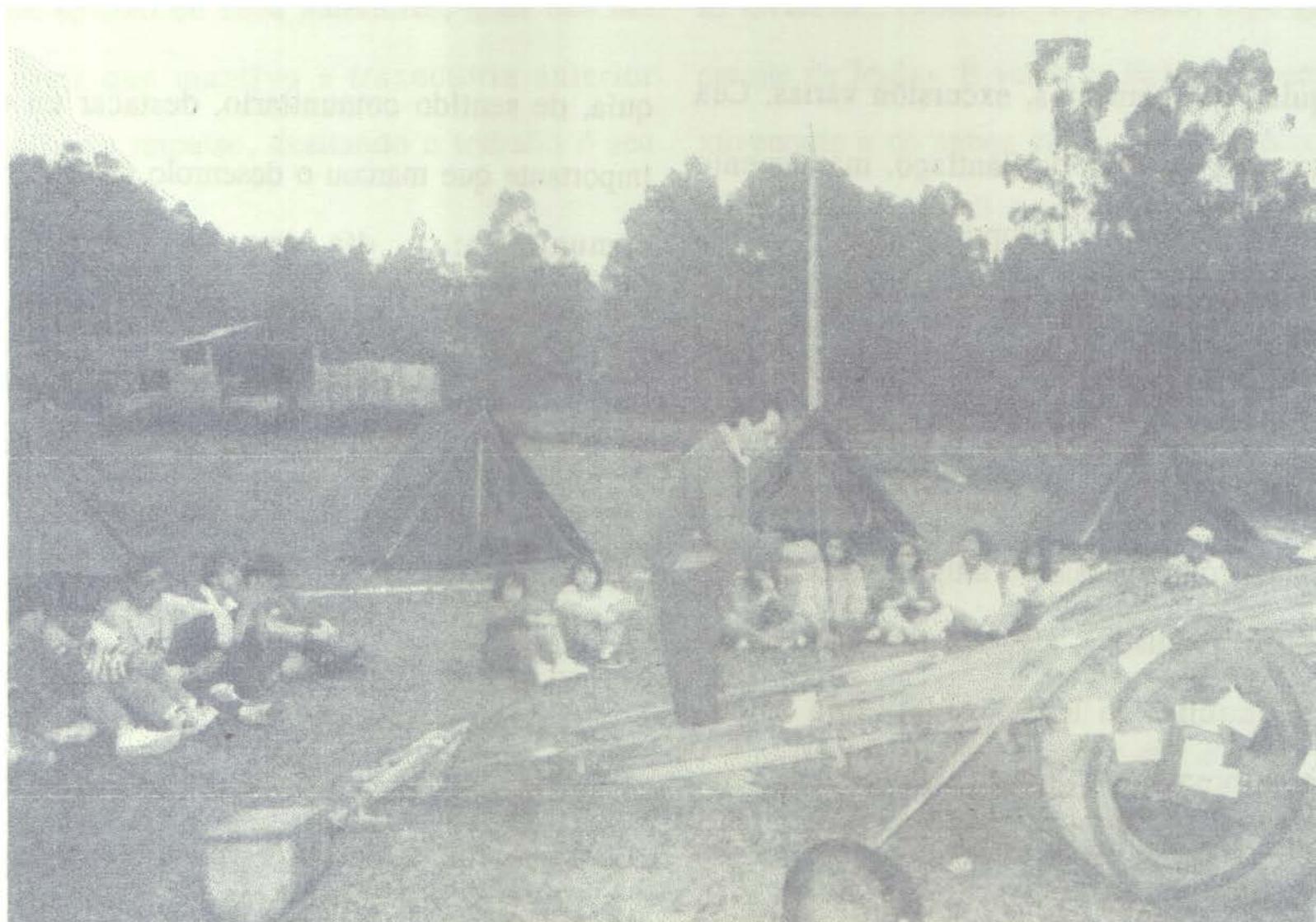
¿Fai falta falar máis?. Creo que xa é dabondo. A idea de que todos somos necesarios e ninguén é imprescindible bule neste artigo que quere recordar o estilo, o espírito de traballo de Pepe. El sabía que era necesario xunto cos outros, mais tamén sabía que non era imprescindible. Soubo poñer a

disposición dos demais todo o que el sabía, todos os dons que o Señor lle entregara, para que aproveitasen os demais, a comunidade en xeral.

Deixounos moi pronto. O Señor debeu ver que xa tiña feito o que lle pedira, e a piques de rematar unha das actividades parroquiais que el máis quería, o campamento cos mozos e mozas co que remataba o curso pastoral 94-95, deulle o aviso. E a medicina non se equivocou. Soubemos que lle deran seis meses de vida. E faltando dez días para esa data, morreu.

Sufrimos profundamente pola súa marcha. O exemplo témolo a vista: a súa obra. De nós depende que nos sintamos necesarios a comunidade, esquecéndonos de ser imprescindibles.

Acampada cos xoves. Novela 94

El sabía que era necesario xunto cos outros, mais tamén sabía que non era imprescindible. Soubo poñer a disposición dos demais todo o que el sabía, todos os dons que o Señor lle entregara, para que aproveitasen os demais, a comunidade en xeral.

Paco Pedro.

Queridos/as Irmegos/as:

Pídeme o corazón nestes momentos de dor pola morte dun amigo, expresar algo do que moitos somos testemuñas.

Na lectura do Evanxeo do domingo, día que morreu, liamos: «Xesús percorría toda Galilea, ensinaba, predicaba o Evanxeo do Reino e curaba canta doenza e canto mal había na xente».

Isto mesmo é o que penso eu de Pepe nestes días. Sabemos moitos crentes galegos do seu percorrido por Galicia; do seu ensino no Instituto, na Escola de Teoloxía para Segrares, en Lumieira, en Encrucillada,...; da súa predicación do Evanxeo

nas súas parroquias principalmente, pero tamén na Pascua Xove, nos campamentos, no Camiño de Santiago...isto por citar algo. Acaba dicindo a Palabra que curaba canta doenza e canto mal había na xente.

Isto era o que Pepe toda a súa vida intentou facer, e moitos e moitas sabémolo ben. Non hai máis que recordar tanta e tanta xente que nos xuntamos en S. Xoán de Buxán ou na Xunqueira-Vilagarcía para agradecerllo e para estar con el. Eu síntome chamada a seguir estando con el, a empezar unha nova comunicación con el, a seguir acudindo a el, e isto é o que vos quero transmitir a cantos estes días limpamos a miúdo as bágoas cando nos xuntamos para recordalo. Vainos axudar a levar adiante todo o que el aquí comezou.

Moi pouco antes de coñece-la súa enfermidade comentoume a súa preocupación polo acompañamento dos xoves. El diciame ¿e despois das Pascuas, que? Andan coma ovellas sen pastor, fáltanlles acompañantes, e iso tédelo que facer os/as segrares e froito diso é a Parroquia da Xunqueira.

Na homilía do funeral nesta parroquia o cura comentounos estas palabras de Sta. Teresa: «Que en estos tiempos recios son menester amigos fuertes de Dios». Emocioneime especialmente pois o ano pasado Pepe dixo que estaba coñecendo máis a Pedro Poveda e que merecía a pena, pois gustáballe velo coma cura que estivo comprometido co seu tempo, querendo unir fe e cultura e que contou cos segrares ofrecéndolles coma modelo as

comunidades dos Primeiros Cristiáns. Estaba lendo o libro «Amigos fuertes de Dios» que é sobre Poveda.

...acaba dicindo a Palabra que curaba canta doenza e canto mal había na xente.

Isto era o que Pepe toda a súa vida intentou facer, e moitos e moitas sabémolo ben.

O nombralo no funeral recordoume que tamén el foi «amigo forte de Deus» e de el poderíamos escribir outro libro co mesmo título.

Quero terminar agradecéndolle a Deus que nos deixara disfrutar 43 anos dun galego coma Pepe e agradecéndolle a Irimia a posibilidade de compartilo.

Luz Louzao

Cando chegaches a Riveira, ningún de nós críamos en misas, nin en curas, nin en «grandes misións». Só tiñamos 14 anos. De súpeto aparecíches ti, cheo de luz; si, iso é exactamente o que desexamos dicir: Luz, que nos iluminou con cancións e novas formas de entender a relixión.

A visita do Papa a Santiago de Compostela fainos lembrar momentos emocionantes onde o que buscábamos era ser un pouco mellores do que en realidade eramos, tratando de facer nosa a súa mensaxe.

E así... mil cousas máis: aquelas festas comarcais para a catequese, as acampadas cos confirmandos en Acibeiro; os moitos días que pa-

Cociñando ó aire libre

Fuches como unha «variña da vida» que poñías notas de cor nos nosos corazóns. Ensináchesnos o mellor que alguén nos podía ensinar: que a vida, toda a vida tiña un sentido e nunca mellor dito, enchiches a nosa alma dun sentido especial, facéndonos sentir estupendos e útiles.

Contigo chegamos a coñecer outras culturas e outras formas de sentir: o mundo dos xitanos pasou a ser unha aventura en si mesma porque ti nos axudaches a entendela. Sábado tras sábado, durante dous anos, crímonos importantes indo a coidar e ensinar a ler a aqueles nenos xitanos, tendo o teu apoio detrás.

Recordamos así mesmo as nosas clases de Relixión no colexio Galaxia como algo agradable nas que tódolos temas podían caber e para todos tiñas respostas claras e concretas.

Temos cercanas tamén as nosas tres experiencias na Pascua Xoven, onde ti eras o noso amigo e irmán maior a un tempo. Todos nós tiñamos a estupenda sensación de que aqueles días serían recordados por sempre, como así foi.

sabamos meditando e reflexionado no Albergue do Campiño (A Pobra do Caramiñal), no que nos facías sentir a relixión dunha maneira tan diferente, chea e especial... momentos que se agolpan, experiencias vividas, recordos, imborrables recordos... E logo a túa marcha a Vilagarcía. ¡Que tremendo vacío deixaches en todos nós! A maior parte das actividades tamén se foron contigo, aínda que sempre nos berrabas por non continualas, dicindo que o teu labor carecía de sentido se deixabamos que iso sucedera.

Tamén estiveches conosco sempre que te chamamos: nas nosas vodas, nos bautizos dos **NOSOS** fillos, momentos de ledicia que compartimos contigo, gran amigo. Así como outros momentos máis tristes, nos que tampouco te olvidaches de nós.

En fin, en Riveira non morriches **PEPE MANTEIGA**. Hai algo en cada un dos nosos corazóns que ti despertaches de novo coa tua «variña da vida», enchéndonos outra vez de notas de cor. ¡ENDEXAMAIS TE ESQUENCEREMOS!

Paz Arca e Mª José Carreira.

Ao longo de toda a historia imos coñecendo a moitas persoas que, cos seus feitos, conseguen condicionar o desenvolvemento dos acontecementos. Estes son de sobra coñecidos e destacaron moito, pero, como esta xente existe outra moita, que en ámbitos máis pequenos -pero non por iso menos importantes- conseguen facer mella na historia e na xente do lugar no que desenvolven o seu traballo.

Sen dúbida, unha destas persoas era PEPE, nome co que coñeciamos ao noso curapárroco que **era, sobre todo, un compañeiro de traballo nas tarefas e actividades que con el se realizaban.**

A nós, dende a parroquia e dende cada unha das actividades nas que traballamos con el, seranos moi difícil de esquecer a PEPE. De feito, vendo a forma en que a súa persoa fixo mella en nós non será esquecido, pois no seu traballo e na continuidade do que el escomezou, manterémolo sempre vivo.

Dende logo tódalas persoas que con el traballaron ou tiveron a sorte de coñecelo, teñen en PEPE un punto de referencia para seguir. Prestaba o seu apoio a tódalas iniciativas que ata el chegasen. **Sabía coma ninguén que axudar á xuventude na busca de actividades era importante e así o facía.** Seguramente diranse moitas cousas sobre o que el fixo e dixo. Dende logo, o que é certo, é que **a cada un de nós nos marcou moito a súa forma de ser, e así cada un de nós terá un pouco del para toda a nosa vida...**

A Igrexa Parroquial de Fontecarmoa

Dende aquí e para sempre lembraremos ao noso amigo PEPE.

PARROQUIA DE FONTECARMOA

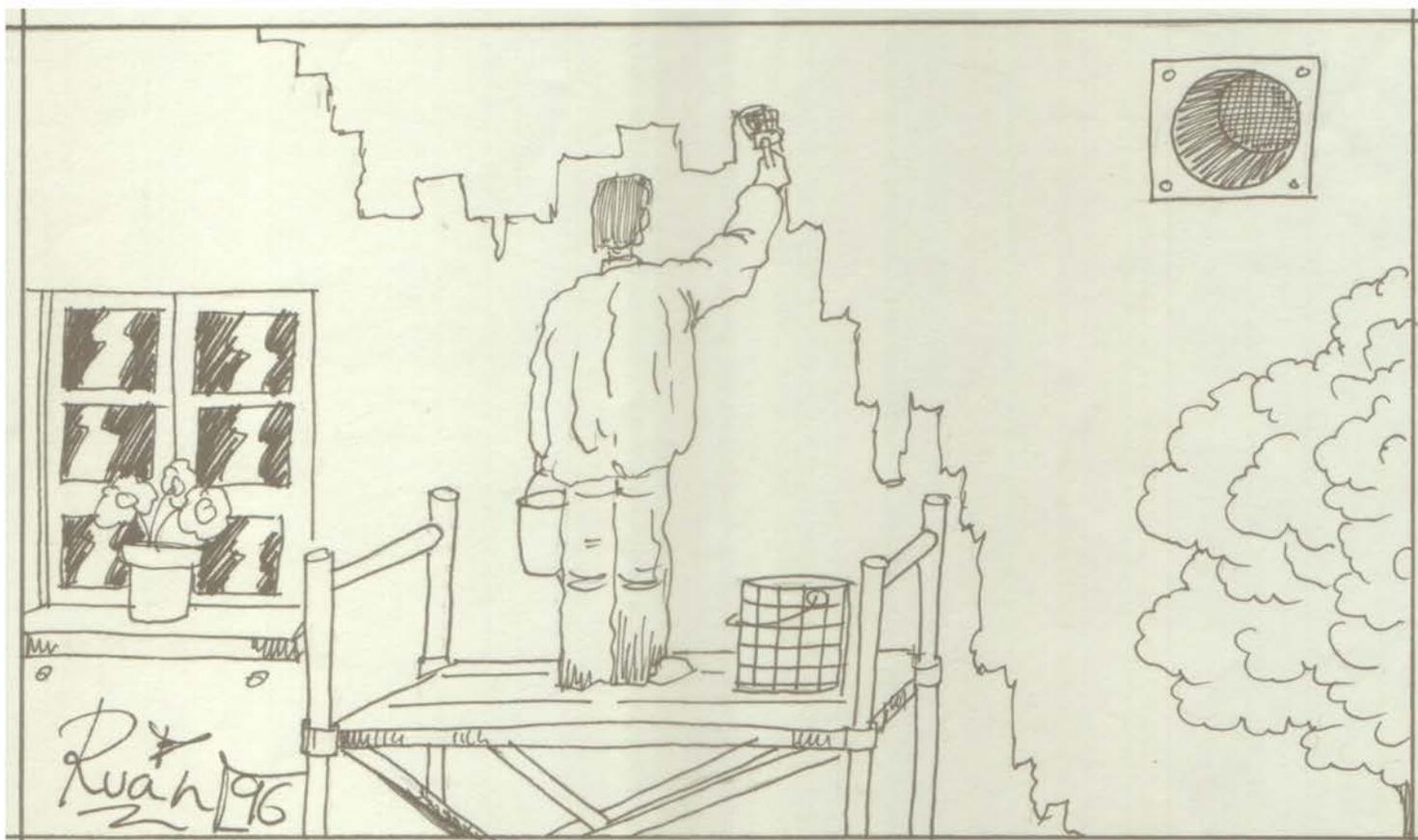
Todo o que facía, facíao con sentimento. Eran moitas as súas ocupacións, mais sacaba alguna máis para non estar quedo. Tiña colaboradores que lle sacaban algunha cousa do medio, mais iso servíalle para que o tempo que lle quedaba libre, pensara noutras moitas cousas para logo facelas.

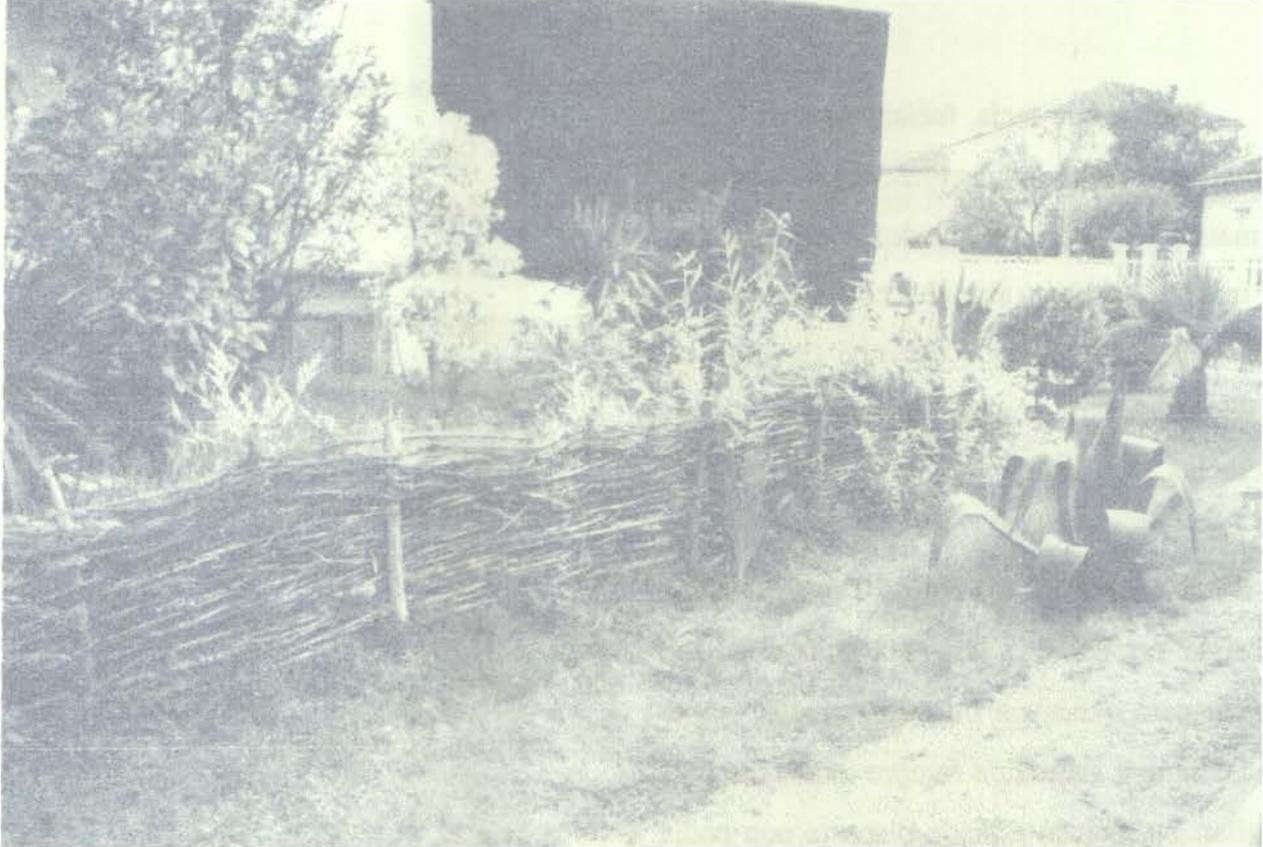
Daba ideas a uns e a outros. Decía as cousas sen obrigar nin esixir a ninguén, mais si co ton suficiente para que quen quixera traballar empezase xa. Como a xente non sempre estaba disposta a traballar, ou incluso estando disposta non podía facelo, no intre xurdía D. Xosé, o cal, co seu arranque e coraxe facíao todo, tanto fora subir ó tellado para ver de onde viñan as goteiras, ou limpialo, canto subirse a unha árbore para cortar as pólas para que así poidese entrar a luz na vivenda. Outro día ías á parroquia e encontrábalo cortando o céspede, dándolle volta a terra, ou de patas no río quitando a maleza, quitando o bulbo das prantas para gardalos e prantalos na súa época; ou podaba as árbores, arrincaba a herba, pintaba fiestras, paredes e portas.

El non tiña reparo ningún en facelo, fose o que fose. E sempre con sentimento, cun sentimento tan grande que che invitaba a que ti o fixeras. Ríase moitas veces ó ver que non tiñas nin idea, mais esa mesma risa axudábache a que seguiras no teu labor.

Daba ideas a uns e a outros. Decía as cousas sen obrigar nen esixir a ninguén, mais si co ton suficiente para que quen quixera traballar empezase xa

Cantos seráns botou nese xardín e nese obradoiro á volta, ou nesa cerca que fixo cos bimbios antes que podrecesen. Mais a terra sabíallo agradecer e esas roseiras e esas prantas, ás que con tanto cariño coidaba, dábanlle moitas flores. ¡Ah! ¡E que ninguén as cortase! porque as flores, dicía, eran para que estivesen nos xardíns e a xente as contemplase.

E tamén Pepe a xente cho sabe agradecer, e para que non se perda todo aquilo que foi o teu facer, xa hai quen se comprometeu a seguilo facendo.

Eu persoalmente agradezoche todo o que me ensinaches no tempo que fun a túa colaboradora e non soamente eu, senón todo o equipo que conmigo colabora.

Equipo de Mantemento.

P.D. Dende onde estás, síguenos a mandar esa forza, esa coraxe e esas ganas que se necesitan para o bo facer.

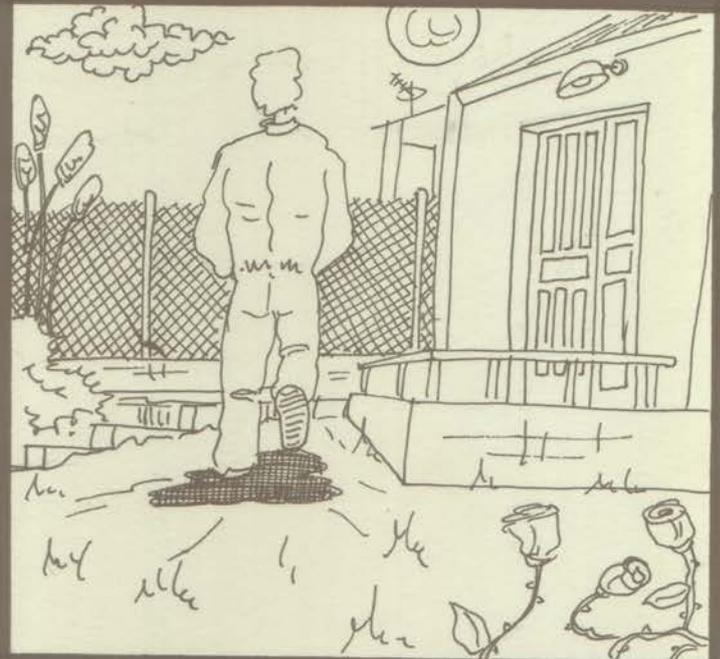
...A terra sabíallo agradecer, e esas roseiras e esas prantas, ás que con tanto cariño coidaba, dábanlle moitas flores. ¡Ah! ¡E que ninguén as cortase! porque as flores, dicía, eran para que estivesen nos xardíns e as xentes as contemplase.

XARDINEIRO DE CORAZONS

OS XARDINS SON TAN FERMOZOS...

COMA SENSIBLE QUEN OS COIDA.

E CANDO O XARDINEIRO ATO-PASE AUSENTE...

DEUS PERMITE CA BELEZA FLOREZCA ONDE EL PUXO AS SUAS MANS

XESUS FOI PESCADOR DE HOMES P. XOSE FOI XARDINEIRO NOS NOSOS CORAZONS

De novo aquí, ante vós, ante amigos coñecidos e por coñecer, ante persoas que saben o por que deste novo número, o por que duns novos artigos que agora teñen un tema en común: ese personaxe que, como sempre pasa co mellor, botaremos en falla.

Lamentablemente, darei por suposto que moitos dos artigos, ou mesmo a revista enteira, pasará por moitas mans sen nin sequera ser ollada; cousa que me desagradaría, xa que **estamos ante o exemplo dunha persoa que adicou o seu tempo ós demais**, e isto, fóra do tópico de que o cura está «obrigado» a iso.

Cunha primeira comunión, (ó mellor como algún de vós) comezou a miña amizade con el. Máis tarde, case que catro anos asistindo ás súas clases de relixión e outros tantos participando nunha das moitas actividades culturais da súa parroquia, danme «o dereito» de falar sobre el (boa parte da sociedade actual comeza a inventar culebróns sobre a xente que non veñen ó caso).

O carácter tranquilo, a xenerosidade e a súa adicación definiron esa personalidade que coñecemos os que participamos na súa parroquia. **Supoño que o que sempre me chamou a atención foi que estivera metido en tantas cousas** (ademais da Xunqueira e das clases de Relixión, tamén levaba a parroquia de Fontecarmo), polo que a xente lle colleu moito aprezo.

Sei que coa marcha deste home, o ensino perdeu un bo profesor; ese profesor que tratou sempre de non agobiar cos exercicios, que a maior parte das veces **baseou as súas calificacións no comportamento na clase e no carácter traballador**.

Pero máis o sinto pola súa parroquia, A Nosa Señora da Xunqueira, que amais do cura que sempre se preocupou por eles, perdeu á persoa que coidou sempre de organizar actividades, exposicións, moitas festas coñecidas (o magosto) e outras non tan coñecidas (o güate-que dos venres); estas festas que uniron a moita xente e que poderían chegar a desaparecer.

Tras uns meses moi enfermo, nós que todos estivemos moi intranquilos, ó final sucedeu o esperado e a **miña desilusión cando só fomos dous ex-alumnos, en representación do Centro (sinto que esta xeración de estudantes de F.P. non chegaran a coñecelo)**; tamén é certo que non se avisou con tempo, e moita xente non se enterou, co que o acto quedou entre a xente máis achegada. Unhas seiscentas persoas apareceron a dar o pésame, na súa maioría coñecidos da parroquia, familiares, veciños e profesores. Moitos non chegaron a soportalo, e outros estivemos demasiado fríos (supoño que é cousa da personalidade); o que conta é que sempre o recordaremos.

Sabede, en especial vós, quen participades na parroquia, que mereceu a pena. ¡Si!, mereceu a pena coñecelo, mais non é tempo de lamentacións; sei que a el non lle gustaría que estivesemos tristes, especialmente nós, os que o coñecemos ben.

José Luis Bouzada

Os alumnos de 3º de FP e 1º BACHARELATO tamén queremos participar neste especial adicado a D. Xosé, quen nos deu durante dous anos clase de Relixión. Aquí reflexaremos os nosos pensamentos e lembranzas sobre a súa personalidade.

D. Xosé tiña unha personalidade moi especial, era diferente. Todos nós cremos que destacaba pola maneira de tratar á xente, relacionabase con todos.

A nós tratábanos como persoas e non simplemente como alumnos; sempre estaba para axudar.

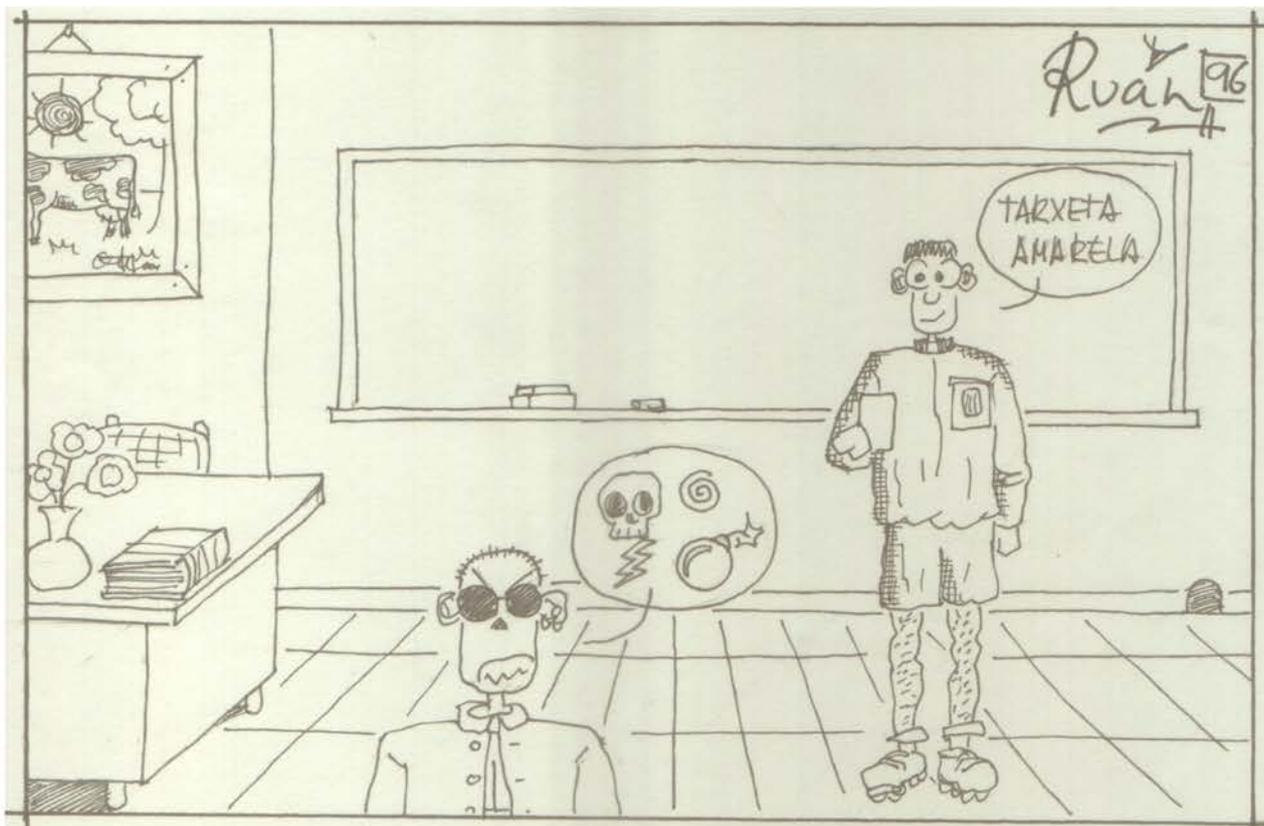
Era moi bo, amable, sincero, simpático e con gran corazón.

As clases de relixión facíaas agradables e amenas. Moitas veces comenzaba as clases dicindo: «¿Por que unha clase de relixión?», el fíxonolo entender.

Como cura, a relixión para el podía ser moi seria, pero transmitíanolos dunha maneira alegre e quería que todos nós a sentiramos como el a sentía, cousa difícil, por iso tiña algo especial cara ós xovenes, el sabía por onde levarnos. Aprendemos moito; el ensinounos as partes da misa, a buscar na Biblia, entre outras cousas.

Dictaba bastante, pero era comprensivo e considerado, tamén nos exames, que eran fáciles. Unha pregunta que sempre poñía era o Noso Pai, que case todos fallabamos, pero daba moitas oportunidades. As veces, cando nos pasabamos da raia, tanto nos exames coma na clase, el **dicíanos: «tarxeta amarela» como unha advertencia, pero nunca tivo que sacar a «vermella».**

Era moi paciente.

*«Chegou o momento da miña marcha.
Librei un bo combate, rematei a miña
carreira, fun fiel á fe.» (Heb 4)*

Chegara o momento da partida para don Xosé Rodríguez Manteiga. A noticia chegou aos membros do «Taller de teatro Clámide» por distintos medios: prensa, radio, boca a boca, e a nosa reacción foi de incredulidade. ¡Non pode ser! Certo que a última vez que actuamos no Obradoiro Cultural da Parroquia, el estaba ingresado no hospital e o seu estado era delicado, pero había esperanza, era unha persoa nova. A súa imaxe e o seu recordo e as horas vividas na súa compañía volveron ás nosas mentes.

Cando o «Taller de teatro Clámide» actuou por vez primeira na Parroquia Nosa Señora da Xunqueira, íamos cheos de interrogantes coma sempre que actuamos por vez primeira nun local ou teatro. ¿Como nos recibiría a xente, os directivos e, neste caso, o párroco?

Lembramos un home non moi alto, moreno, cunha mirada que transmitía cordialidade

e simpatía. Axiña se puxo á nosa disposición para todo o que puidesemos necesitar. Se por motivos do seu traballo tiña que ausentarse da parroquia, sempre deixaba a un dos seus colaboradores á nosa disposición. Ao voltar á parroquia pasaba polo local a ver como íamos cos decorados e preguntar se nos facía falla algo. Esta actitude súa fixo que nos sentisemos desde o primeiro momento, coma se estivesemos na casa. Nas representacións das obras de teatro sempre o víamos entre o público e despois acostumaba a acompañarnos na merenda que nos ofrecían ao remate da representación. Despois de regalarnos un bo cacho coa súa presenza e conversa soía retirarse porque ao día seguinte ¡había que madrugar!

A última vez que actuamos no «Obradoiro Cultural» da parroquia xa non puidemos contar coa súa presenza e a súa ausencia notouse, non só fisicamente. Notouse tamén na tristura que transmitían os seus colaboradores máis achegados, anque trataban de ocultalo con

Actuación do "Taller de teatro "Clámide" na Xunqueira

sorrisos e bromas, pero a pesar diso a tristura traslucía ao menor descoido.

Ese día o regreso a casa non foi alegre e lixeiro como outras veces, senón lento e calado. Os nosos pensamentos estaban postos en don Xosé e, anque nos constaba a súa gravidade, preferiamos manter a esperanza de que ao final se recuperaría. E é por iso que a noticia da súa morte nos colleu a contramán.

Radio Arosa encabezaba ou remataba as informacións sobre a morte ou funerais de don Xosé cunha frase súa que define moi ben cal era a súa actitude ante a vida e ante a morte: «Se non me queixei a Deus cando todo me ía ben, ¿por que o vou facer agora?" Isto só o pode dicir unha persoa cunha gran fe, unha persoa que non recorre ao fácil que é culpar a Deus do malo que pode xurdir na súa vida; unha persoa que ve a Deus como bendición e non como maldición, como perdón e non como castigo; unha persoa que cre por riba de todo que Deus é Amor e merece ser amado.

Don Xosé, como San Paulo, puido dicir: «Fun fiel á fe». Para os fieis da Parroquia «Nosa Señora da Xunqueira» a súa ausencia tivo que ser algo moi doloroso, especialmente para vós, os que colaborabades con el nas tarefas pastorais e culturais da parroquia. E é a vós a quen desexamos dicir unhas palabras de alento, porque cremos que xunto cos familiares sodes os que máis sentistes a súa marcha.

«¿Vaste camiñante? A noite calou e a sombra desmaia sobre o bosque. Nos vosos balcóns locen vivas as lámpadas, frescas as flores, abertos, aínda, os ollos da mocidade. ¿É hora de deixarnos? ¿Teste que ir camiñante?»
(R. Tagore)

Nas vosas carpetas de traballo debe haber moitos proxectos para a parroquia feitos conxuntamente con don Xosé, moitas ideas ás que dar forma, proxectos a curto, medio e

longo prazo para os que se necesita tempo e seguramente, os preparabades con ilusión cando xurdiu o imprevisto. «¿De verdade tes que marchar? ¡Non pode ser tan axiña, aínda hai moito por facer!"

É posible que xurda en vós, xunto coa tristura pola súa «ausencia», o desánimo e a tentación de abandonar todos os proxectos en que xunto con don Xosé puxestes tanta ilusión e traballo. Pero iso non o podeades facer.

Escoitade o que vos diría don Xosé: «Voume. Aí che deixo a herba onde me sentei e a sombra da última árbore do teu xardín que me amparou. Pecha a túa porta, que escurece. Eu sigo o meu camiño...» (R. Tagore)

Isto é o que vos diría, que pechedes as portas ao desánimo, el deixouvos unha tarefa que levar adiante, (a herba onde me sentei); diríavos que na vida se amparou en vós (a sombra da árbore) na vosa compañía e no voso traballo e non podeades abandonar agora, diríavos que sodes os que tedes que manter acesa a luz e frescas as flores; diríavos que vós sodes os que tedes que arroupar e axudar ao novo párroco como se fose el mesmo, vós coñecedes a parroquia e a xente que a integra; diríavos que «a vida se nos dá e que a merecemos dándo».

Así que ánimo e adiante, a traballar cóbado con cóbado co novo párroco ao que lle desexamos o mellor, tanto no terreo pastoral coma no persoal.

Non esquezades que ninguén morre totalmente mentres siga vivo no noso recordo e nos nosos sentimentos. Nós, os membros do «Taller de teatro Clámide» sempre lembraremos a don Xosé como unha persoa afable, acolledora, cun sorriso que inspiraba confianza.

«¡Bendito aquel de quen a súa fama non brilla máis cá súa verdade!»

Clámide

«O que morre entra simplemente dentro de nós. Mentres vivía era algo exterior que obraba sobre os nosos sentidos. A morte deulle -devolveulle, mellor dito a identidade espiritual co noso «eu». Nada, entón, nos achega tanto aos seres como o morrer»

Amado Nervo.

A morte, co seu paso inexorable e ineludible, avanza sen deterse a pensar na vida de aqueles que leva por diante. Non ocorre así cos que sobrevivimos ás súas vítimas. Nós si que pensamos, probablemente por primeira vez, na vida daquel que se nos foi. Mentres vivía non era para nós máis que un conxunto de actos, bos para uns e malos para outros. Era alguén que falaba, que nos falaba, que estaba aí, e polo tanto, era só digno de atención se iso conviña aos nosos intereses. A morte, que non respeta hábitos nen estolas, que non distingue o xove do vello, a pompa da pobreza, é quen se encarga de recordarnos que, ao final, todos somos humanos, que todos morrерemos e seguiremos así ao pobre malfadado que agora contemplamos con expresión repousada no seu féretro.

A morte é o punto e final no relato dunha vida. É o momento en que volvemos a vista atrás, contemplamos a existencia no seu conxunto e valoramos en consecuencia, non xa pensando nos actos, senón na persoa.

Para uns Xosé Manteiga foi un sacerdote, para outros un compañeiro, para min foi, por riba de todas as súas facetas, un profesor. Mirando cara atrás e pensando na súa vida, e en que significou para aqueles que o coñeceron, creo que era unha persoa digna de respecto e admiración.

Nunca o considerei un gran profesor e non creo que agora sexa xusto dicir que sempre o tiven por un excelente didacta. Pero máis alá das diferencias persoais (que nunca ocultamos, senón máis ben discutiamos animadamente) opino que é importante resaltar a súa predisposición á tolerancia. Nunca lle pareceu mal que un alumno puxese en tela de xuízo os seus métodos ou os contidos que impartía. Sempre se amosou disposto a escoitar a opinión dos demais. Apreciaba a franqueza e cría nas persoas por riba das crenzas.

Anque xa non chegue a nós o eco das súas palabras, si o fará durante moito tempo o eco do seu recordo.

Nunca lle pareceu mal que un alumno puxese en tela de xuízo os seus métodos ou os contidos que impartía. Sempre se amosou disposto a escoitar a opinión dos demais. Apreciaba a franqueza e cría nas persoas por riba das crenzas.

Fátima García Doval

« CALLEJÓN DEL VIENTO »

Simplemente Pepe

J. R. ALONSO DE LA TORRE

EN los institutos, a los profesores de Religión se les suele nombrar anteponiendo el don. Había sin embargo un sacerdote y profesor de Religión en Vilagarcía al que todo el mundo le decía simplemente Pepe. Ese cura afable que no parecía un cura, esa persona que en una decena de años se había hecho un lugar en Vilagarcía no era otro que **Xosé Rodríguez Manteiga**. Pero Pepe ya no está con nosotros: el pasado fin de semana, descansó para siempre.

Xosé Rodríguez Manteiga había nacido en el concello coruñés de Rois, justo al lado de Padrón. Tras pasar por diversos destinos, entre ellos Ribeira, mediada la década de los años 80, llegó a Vilagarcía. Venía a ocupar el puesto de titular de Nosa Señora de A Xunqueira, una parroquia de reciente creación cuyo párroco, Jaime Vaamonde Souto, acababa de ser nombrado Vicario de Pontevedra.

La parroquia de A Xunqueira se había caracterizado desde su creación por la hiperactividad. Era un símbolo en Vilagarcía de la nueva iglesia, la que intenta correr pareja con los tiempos. Las misas en A Xunqueira eran distintas, más participativas, menos clásicas. Diversos grupos de base funcionaban en ella y hasta un grupo juvenil llamado Airiños había sido su bandera musical durante años. También había nacido allí la Pascua Xove, una concentración de jóvenes que se celebraba cada primavera en el colegio de las Fillenses y a la que acudían muchachos y muchachas de toda

Xosé Rodríguez Manteiga era párroco en A Xunqueira y del Arousa y profesor de Religión

Galicia.

Cuando Pepe llegó a la parroquia, cogió el testigo con fuerza, continuó con aquellas actividades e incluso las multiplicó. Se creó el Obradoiro Cultural A Nosa Señora de A Xunqueira que lleva varios años funcionando y es la única iniciativa cultural privada de Vilagarcía donde siguen vivos los debates, las conferencias, las exposiciones y un sinfín de actividades más.

Pepe incorporó además las actividades de verano. Al llegar el calor, organizaba campamentos a los que acudían los jóvenes de la parroquia y un grupo de madres y padres que se encargaban de organizarlos. También realizaban el

Camino de Santiago en varios trozos: un año 200 kilómetros, al siguiente otros tantos y así hasta completarlo. Era además párroco del Arousa S. C.

En todas estas iniciativas colaboraba un grupo muy amplio de feligreses a los que Pepe había sabido atraer y que habían así llenado sus vidas de un sentido nuevo que antes buscaban.

Pepe era también profesor. No sólo daba clases de Religión en el Instituto Fermín Bouza Brey de Vilagarcía, sino que también acudía a Pontevedra al anochecer, donde impartía clases de Teología a grupos de cristianos. Su formación cultural y teológica era vasta y con él se podía

charlar de los temas más diversos: filosofía, educación, teología, política, historia sin que en ningún momento recurriera a lugares comunes o se dejara llevar por la simpleza y el tópico.

Era raro que discutiera o se metiera en polémicas agrias y, desde luego, tenía una mentalidad avanzada y alejada de cualquier integrismo además de ser muy humilde y rechazar cualquier tipo de pompa. Publicaba artículos en diversas revistas de teología y algunas de ellas, por ejemplo Lumiera, habían editado separatas con sus trabajos. En ellos firmaba siempre como quería ser llamado, como quería ser recordado... como Pepe.

A NOTICIA NA PRENSA LOCAL

Los feligreses de A Xunqueira lloran la muerte del cura párroco José Rodríguez

M.G.
VILAGARCÍA

La parroquia vilagarciana de A Nosa Señora da Xunqueira se ha conmocionado con la muerte de su cura párroco, José Rodríguez Manteiga, ocurrida el pasado sábado a la edad de 43 años, tras sufrir una penosa enfermedad que le mantuvo alejado de sus funciones desde hace algún tiempo. Don José, el cura rojo, como se le denominó en algunos sectores de la ciudad destacó por su labor de ayuda a los más débiles y marginados así como en la promoción de actividades lúdico-culturales para mejorar la calidad de vida de sus feligreses.

Entre sus múltiples actividades destacaban las funciones de capellán del club de fútbol "Arousa" y fue miembro fundador de la plataforma Galega contra el Narcotráfico.

Durante su labor apostólica al frente de la parroquia de A Xunqueira puso en marcha y desarrolló el "Obradoiro Cultural" por el que pasaron conferenciantes de todo signo, así como actuaciones teatrales y musicales destinadas a

El cura párroco de A Xunqueira en un acto litúrgico en julio de 1995.

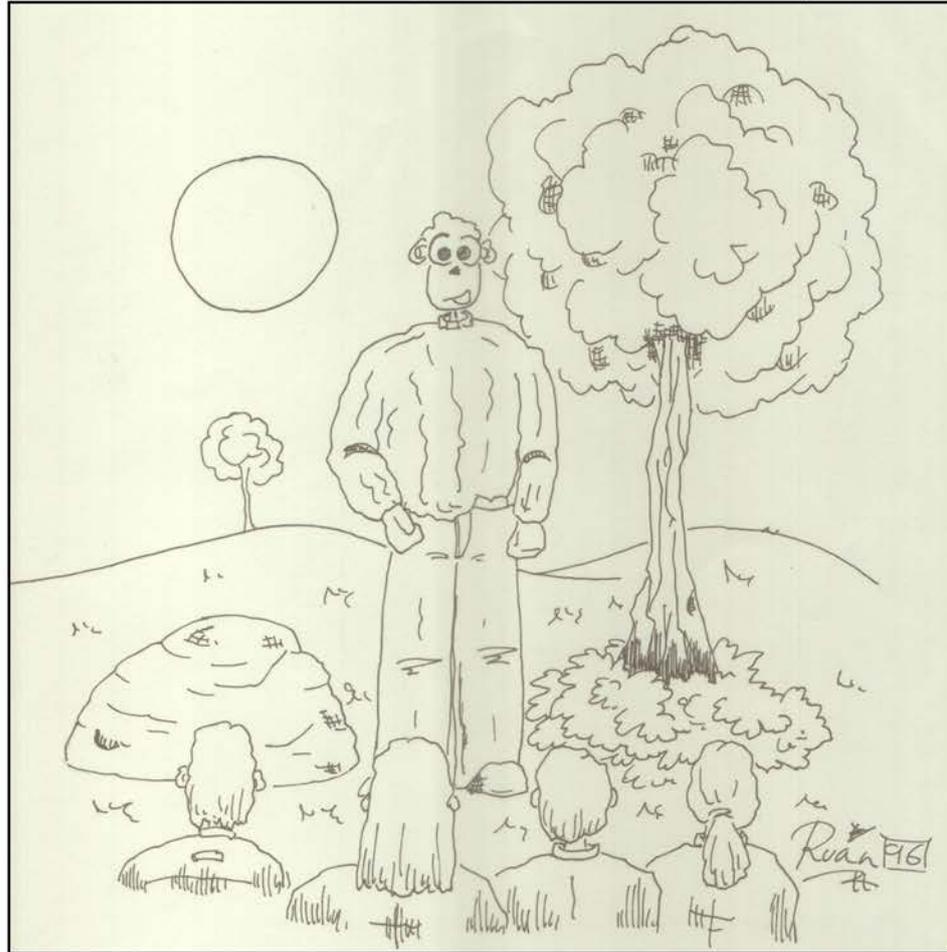
fomentar la cultura de Galicia.

Don José fue enterrado ayer en su localidad de origen, en el municipio coruñés de Rois, hacia donde partieron desde Vilagarcía siete autobuses y numerosos ve-

hículos particulares cargados de feligreses que acudieron a darle su último adiós. Las personas que le acompañaron en los últimos momentos de su enfermedad destacaron su entereza y resignación.

Moitos sofren a tentación (todos sucumbimos de vez en cando á melancolía) de refuxiarse en mundos desolados, en ámbitos de eternidade e beleza glacial. Podemos ser tentados pola contemplación das rexións celestes, impasibles ante o espectáculo das guerras humanas, ante a traxedia da morte ou o desamor. Así sucede con numerosos artistas, con apaixonados amantes platónicos e cos crentes, porque **arte, amor e relixión son tentativas de alcanzar a posteridade e negar que o tempo foxe imparabile**. É ben certo que as estatuas da época de Ramsés II son tan actuais como as sopas, labios e paquetes de tabaco pintados por Andy Warhol; que o impulso que acercou (e perdeu) ós infelices amantes, Paolo e Francesca de Rímini, actúa aínda nos parques e alamedas onde se bican as parellas; que o Deus de Abrahán e Moisés é fundamentalmente o mesmo que inspira ós teólogos da liberación brasileiros.

As almas sombrizas ou coléricas, rexidas polo signo belicoso de Marte e por Saturno devorador do tempo, son dadas a esas fugas cara ós territorios libérrimos da fantasía gobernados pola Creación, o Afecto e a Divinidade; **pero existen espíritos flemáticos que prefiren o trato cos semellantes (tamén cos diferentes), o afán dos días e o festín da vida cotidiana**. Xosé Manteiga era desta confraría. Viviu ó pé das angueiras parroquiais, pasando as páxinas dun apaixonante libro das horas, o que rexe os destinos da xente importante e marca o afán de cada hora e sazón. Coñecía os segredos do oficio de vivir, **por iso practicou a pudorosa intimidade**

que lle conquistou a amizade dos seus compañeiros de traballo (eu desfrutei dese regalo e agora, porque non se vive impunemente, tócame sufrir o arreguizo con que nos sobrecolle a morte); **defenden o fermoso mester de ensinar, que, en esencia, non consiste en espaxear coñecementos e dictar normas, senón no humanístico empeño de convivir**. Quixo a sorte enviálo a pasar o resto da súa idade noutras alamedas, pero consólanos saber que non esperaba enfrontarse ó fulgor da Nada e que contaba coa hospitalidade do Padre Eterno. Moitos homes han de loitar coa ruína da esperanza e senten que o porvir dura demasiado. Felices os que como o noso amigo confían en regresar a un rincón feliz onde o tempo non pasa.

Bieito Iglesias

En honor al árbol

¿Cuí gadevantas contra mi
tu-brazo armado.

Antes de hacerme mal.... ¡reflexiona!
Dios me ayuda a crecer sin molestarte;
soy la sombra amiga, que te protege del sol.

Mis flores y frutos, sirven a tu recreo.
El bosque en que vivo,
es fuente de salud, deleite y belleza.

Cuando vendes mi madera, remedias a otros
soy la hucha de tus ahorros.

Cuando me podes, no me mutilas
hazlo con cariño y con inteligencia.

Mis hojas dan esquileo para tu ganado,
y abono para tus campos.

No busques solo mi leña.
El papel de tu periódico, sale del árbol,
y tambien puedo vestirte.

De mi savia sale la resina
para pinturas y plasticos.

Soy la viga que soporta el techo de tu casa
las tablas de tu mesa,
y la cama en que descansas

Cuando mueras, en forma de ataúd,
seguiras necesítandome.

Soy el mango de tus herramientas,
Con mis ramas enciendo tu hogar
y cuevo pan.

¡Tengo horror al fuego!
Soy tu mas fiel y mejor amigo.
si me amas como merezco....

¡Desíendeme!

21-8-91 Sequeros (Salamanca)

55 45 17

CRIAL
ALEG

1520